

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מו.

עין משפט גזר מצוה

מסורת הש"ס

לענין צירוף טומאה. כדמפרש ואזיל דכפסח תליא מילתא דשיעוריה: **ובשאר ימות השנה איכא פלוגתא.** חילוק בין מקפיד לשאינו מקפיד והיינו דתנא סיפא אס' מקפיד עליו: **דאיכא פחות מכביצה אולנין דנגעו בהאי זנא.** הדבוק בעריבה ונגעה בהן טומאה ואיטמי והדר

נגעו בהן אוכלים טהורים: **כפסח.** דאיסור חמץ מחשבו ועושהו חשבו האזיל וכית הוזכר להיחשב לענין איסור חמץ דלא בטיל לגבי עריבה דתנינא רישא השתא לענין טומאה נמי לא בטיל לגבי עריבה ומאטרק להשלים לכביצה ואע"ג דאין מקפיד עליו ומטמא את אחרים: **בשאר ימות השנה.** דליכא למימר איסורו חישבו דנקיפה תליא מילתא אס' מקפיד עליו מאטרק דחשיב אכולא **טהרה לעריבה.** תליא נמי דשיעורא ולא שיעורא כפסח ואס' מקפיד עליו קאי אשאר ימות השנה כגון דאיטמי וקא מטביל לה וקאמר דכפסח האזיל וזכויות עובר עליה וזדמנות איסורו חישבו דעל כרחו צריך לטעול וחיץ דלא הוי כעריבה ואפי' אינו מקפיד עליו (א): **אזל בשאר ימות השנה.** בין מרובה בין מועט נקיפה תליא מילתא: **אין להוריד טומאה לעריבה.** על ידי זנא זה תליא נמי בימות הפסח דשיעורא ולא שיעורא ואס' מקפיד עליו אשאר ימות השנה קאי: **ה"ג ויחי דמי כגון דנגע שרץ בהאי זנא:** כפסח.

דכית איסורו חישבו חיץ ולא הוי כעריבה ולא נתחא לה שום טומאה לעריבה ואפילו אין מקפיד עליו ובפחות מכית כי אינו מקפיד עליו לא (א): **ובשאר ימות השנה.** אס' מקפיד עליו אפילו כפחות מכית חוץ: **ואס' כולא הוה בקיומו הרי הוה כעריבה.** והוי כאלו נגע שרץ בעריבה ממש: **בתני' זנא חרש.** שאין ניכר אס' החמץ אס' לאו משמנה הוה כחרש הוה שם לו אונים ואינו ניכר אס' שומע אס' לאו דאין אדם עומד על צירורו ועל דעתו. לישנא אחרינא זנא חרש קשה כחרש ואינו ניכר שהחמץ ר"ל הכסיפו פניו ואין סדוק לסיומן החימוץ: **אס' יש כיוצא בו שהחמץ אס' יש עיסה אחרת שנילושה בשעתה וכבר החמישה: גמ'.** ממגדל גוניא נוצריא. **לדנינו מיל: לגבל ותפלה**

נו. משום דרבי אבהו אמר ריש לקיש נקט לה: **לגבל.** המגבל עיסת אחרים בשכר וכלי צעל הצית טמאים עד ארבע מילין הטריחוהו חכמים לילך למקוה לטבול כליו. וכן לתפלה אס' מהלך אדם דרך וצא עת ללון ולהתפלל אס' יש בית הכנסת לפניו דרחוק ארבע מילין הולך ומתפלל שם ולן שם. וכן לנטילת ידים לאכילה אס' עתיד למצוא מים לפניו דב' מילין הולך לשם ונטול את ידיו: **ר' אייבו אמר.** מיל מילתא משמיה דריש לקיש ולא ר' אבהו אמר: **וארבעה מילי אחר כה.** לשיעור ארבע מילין היינו תלת וחדא מוסיף (א): **ומאי היא עזר.** שיעור עזר של עור רך המטמא כבשר כגון הקך דחשיב דהעור והרוטוב (ב) ארבע מילין הוה לצטלו מתורת בשר מחמת עיבודו: **וולן.** כל אלו שמנו חכמים דהעור והרוטוב שעורומיהן מטמאין כבשרן מפני שהוא רך ודרכו לאכול (ג): **שניקן כהן.** דרך עורות לשוטמן לפני דריסת רגלי אדם וזהו תחילת עיבודן: **אלא לפניו.** אנטילת ידים ותפלה דמהלך דרך קאי דליו גבל יק' עד ד' מילין דמה יש לו להפסיד: **ומינה.** מה (ד') יוסף דר' חנינא דאמר דהאי אפי' מיל אינו חוזר דוקא מיל קאמר הא פחות ממיל חוזר: **העסק ושוב אין חלה הניטלת ממנה רחיה לאכילה כהן כילד מפרשין אותה ביום טוב של פסח הרי אין יכול לאפותה מחמר שאינה רחיה לאכילה ולשהותה לשורפה לערב אי אפשר שלא תחמץ ולשורפה או להאכילה כללנים אי אפשר שאין שורפין קדשים ביום טוב: רבי אליעזר אומר לא תקרא לה שם.** חלה: **עד שתאפה.** תחלה דלכתי כל חלה וחדא חוץ ליה דמפרש מכל חלה פורתא ולאחר אפיהה אס' ראה יפריש חלה שלימה על כולן דתנינא בגמרא [מס'] דקסבר רבי אליעזר הסל שהוא רודה מן התנור לתוכו מרפרו לחלה:

לגב'. פ' צערוך דבאדם (א) המהלך דרך מיירי דומיא דתפלה דאס' יש גבל העושה עיסתו בטהרה דרחוק ד' מילין יתמין עד שיגיע לאותו גבל והשתא א"ש דלא שנו אלא לפניו קאי אכולא (ב): **ולתפלה.** נראה כפירוש הקונטרס (ג) ולא כערוך דפירש לתפלה היינו לרחוץ ידיו להתפלל דהיינו דמי אי צעידנא דלנותא הא אמרין בצרכות (דף טו.) (ד) (אצי) לייט אלאן דמהדר אמיא צעידן כלותא דכתיב ארחץ כתיבין כפי' ואי שלא בזמן תפלה מאי איריא ד' מילין אפי' טונא נמי: **ל' תקרא ל' שם עד שתאפה.** שאס' היה (ה) קורא לה שם לא היה יכול לאפותה ולא לשורפה דאין שורפין קדשים ציו"ט כדליק בבמה מדליקין (שבת כד): והיינו נמי טעמא הא דתנן התם אין מדליקין בשמן שריפה ציו"ט ותימה בשלמא פסול קודש אין שורפין ציו"ט שאין יכול להנות ממנה בשעת שריפה אצל תרומה טמאה שיכול להנות ממנה בשעת שריפה אמאי אין שורפים כמו שמומר להדליק בשמן של חולין להנאתו כך ישרוף תרומה טמאה להנאתו וכי מפני שמצוה לשרוף מיגרע גרע ותיקן ריב"ז דשמן של חולין מותר להדליק להנאתו כמו שמומר לאכול (א) אצל תרומה טמאה דאסורה בכל ההנאות נמצא שהעצרה אינה להנאה אלא לשם מצות שריפה אלא שהתורה לא הקפידה אס' יהנה ממנה בשעת שריפה לכן אין דוחה ציו"ט כשאר שריפת קדשים מייד דהוי אנדרים ונדנות למד' אין קריבים ציו"ט (צ"ה דף יט.) א"ע"פ שיש בהן היתר לאכילת אדם כיון דעיקרו לגזיה וכהניס משולחן גזיה קוזו אסור לשוטמן ולמי' קריבים קסבר עיקר שחיטה לצורך אדם אצל שריפת תרומה טמאה אינה לשם הנאה מדאסר כל שאר הנאות אלא ודאי לשם מצות ביצור הוא ור"י פ' דודאי מותר לשרוף ציו"ט תרומה לצורך אכול נפש דלא שייך למימר משולחן גזיה קא זכו' אלא דגורין לצורך אסור שלא לצורך דשלא לצורך אסור מן המורה דגמרינן מקדשים שאין שורפין ציו"ט: **ע"ד שתאפה.** אומר ר"י אן שרינן לקרות לה שם קודם אפיהה אע"פ דפסקין כר"א דהא אי איכא

כהן קטן חוץ ליה כדאמר צפרק עד כמה (בכורות כ.) אין תרומת ח"ל אסורה אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו (א) וכן פסק בה"ג כסדר פסח בשם רב כהן דקד ריש מביבא ואפי' ליכא כהן קטן אי איכא כהן גדול שרי דחויא ליה ע"י ציטול דכיוצא דאמר התם רבה מנטל לה דכיוצא ואכיל לה בימי טומאה (א) וא"ת ואמאי לא שרינן לאפות חלה טמאה מטעם דאמר (ר"א בר' שמעון) בפ"ב דצ"ה (דף ה.) אף ממלאת אשה תנור פת אע"פ שאינה צריכה אלא לכבד אחד מפני שהפת נאפה יפה כשהתנור חם ואמר (א) (רבה) התם הלה (א) כר"א ברבי שמעון ואפילו נמלך דאסור לאפות מפני שאסור לנטולתה מכל מקום כי לא קרא לה שם אמאי צריך לטעמא דהוא"ל ואורי' דטעמא [דאמרין] צ"ה לא שייך אלא בתנור (א) אצל כשאופה תחת גחלים לא: **תפלי' בציון.** אורי' דר"א ורבי יהושע לא פליגי אן בתירה שלא תועיל הטלה ללון והיכה שאירע שקרא לה שם אורי' מטיל בציון:

האזיל

האזיל ויפשה לו עיסתו וכן לא תפלה ולא יאכל עד שיגיע למים ויטול ידיו. והני מילי דבעינן ד' מילין לפניו, אבל לאחריו אפילו מיל אחד אין מטריחין אותו לחזור, אלא עושה עיסתו כמו שמדומן לו, ומקנה

בר א מיי פ"ב מה' כלס הלכה ט: **בה ב** מיי פ"ה מה' חמץ הלכה ג סמג לאון עה טו"ע א"ח ס' מטנ ספי' ב: **בו ג** מיי פ"ח מה' ביטורים ה' א': **בו ד** מיי פ"א מה' שאר אבות הטומאה ה"ט: **בה ה** מיי פ"ד מה' תפלה הלכה ב סמג עשין יט טו"ע א"ח ס' זב ספי' ד ויסקן קסג ספי' א: **בב ו** מיי פ"ג מהלכות י"ט הלכה ט סמג לאון עה טו"ע א"ח ס' מ' ממ ספי' ד וס' מקו ספי' ד:

מוסף רש"י

לגבל. הל' עיסתו בטהרה והוא סמך לצעל הצית ולקרי לנחם לטבול כליו, ויטריש עלתו ארבעה מילין עד שיגיע למקוה ויטביל ויומר מכלאן אין עליו נטירות מן הפסח אלא אס' כן נטול לו צעל הצית שכן הלכה (וחזיון קכב). ולתפלה. התהלך בצדק וגמר כליו ורצה ללכת למקוה ויטביל עד בית הכנסת לפניו יט' ארבעה מילין ויטריש ויק' שם כדי להתפלל (שם). ולנטילת ידיו. לאכילה ואין לו מים ויש מים לפניו לטוף ארבעה מילין, יתמין עד שיגיע למקוה (שם). אייבו אמר. אלא שהטמא משמיה דריש לקיש, והשומע טעה דריש לקיש לאכילו (שם) (קכג). וארבעה אמר בה. ארבעה דברים היה אומר בה כשעור ד' מילין (שם). ודאורי' מגיירה עובר. האי כדי עבודה דממתיין (שם). וכו'. והטירות שמנו חכמים להיות מטמאין כבשר, שעבידן או שהילך בהן כדי עבודה. כדן שגילגל לתת עור לפני דורסן, שהורין. שנטלן ממורת בשר (נדח נה).

רבינו חננאל (המשך)

אם כיצא בו שהחמץ, כלומר אם יש מי שלש בבית אחת מצו והחמץ אותו הבצק, גם זה אסור שחמץ הוא, ואע"פ שהוא חרש ואין אדם יכול להריש בו, אין שם כיוצא בו, אם שהיה משעה שגמר הלשה כשעור הליכת מיל אסור שוראי החמץ. אמר ר' אבהו אמר ריש לקיש לגבל, כגון שיש לפניו גבל המגביל בטהרה. ותפלה כגון שצריך להתפלל ויש לפניו מים ליטול ידיו ולנטילת ידים רוצה לאכל ואין לו מים ליטול ידיו ארבעת מילין. פירוש אם יש גבל ופושט עיסתו בטהרה, או אם יש מים ברחוק ארבעת מילין לפניו, יתמין עד שיגיע לגבל ההוא שערשה בטהרה ויפשה לו עיסתו וכן לא תפלה ולא יאכל עד שיגיע למים ויטול ידיו. והני מילי דבעינן ד' מילין לפניו, אבל לאחריו אפילו מיל אחד אין מטריחין אותו לחזור, אלא עושה עיסתו כמו שמדומן לו, ומקנה

בתני' כיצד מפרשין חלה בטומאה ביום טוב ר' אליעזר אומר כו'. פירוש יש חייבין להפריש חלה וליטנה לבחן. ובשאר ימות השנה מפרשה ונותנה לבחן עיסה זו אפריה וכן ביום טוב, אבל הטמאה ביום טוב אסור לאפות אותה שאינה ראויה לאכילה, ולשורפה נמי אסורה לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב, וכבר פירשתי חלת חוצה לארץ בפרשת שלח ק"ל לפיכך לא הארכנו.